

Sygn. akt I C 709/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Michał Gałek

Protokolant: Emilia Kowalik

po rozpoznaniu w dniu 2 grudnia 2015 r. w Radomiu na rozprawie

sprawy z powództwa G. D.

przeciwko (...) S.A. w L. Oddział w S.

o zapłatę

1. oddała powództwo;

2. zasądza od G. D. na rzecz (...) S.A. w L. Oddział w S. kwotę 7.489,00 (siedem tysięcy czterysta osiemdziesiąt dziewięć) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt I C 709/15

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym 4 lutego 2011r. w Sądzie Rejonowym w Zwoleniu G. D. wniosła o zasądzenie od (...) S.A. w L. - Oddziału w S. na jej rzecz kwoty 123.600,00 zł z tytułu odszkodowania za korzystanie przez pozwanego z jej działek oraz o usunięcie z nich linii energetycznej. W uzasadnieniu swojego żądania powódka podała, że jest właścicielką nieruchomości położonej w A., składającej się z działek oznaczonych numerami: (...), na których w 1960r, bez jej wiedzy i zgody, wybudowano użytkową przez pozwanego linię energetyczną wysokiego napięcia. Z tej przyczyny nieruchomość straciła swój wygląd, funkcjonalność i wartość (k.2 i 22).

Postanowieniem z 8 lutego 2011r. Sąd Rejonowy w Zwoleniu stwierdził swoją niewłaściwość i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Radomiu (k.11).

W toku rozprawy powódka pismami z 6 kwietnia 2012r. i 28 czerwca 2012r. oświadczyła, że cofa pozew w części dotyczącej żądania usunięcia urządzeń elektroenergetycznych z jej nieruchomości, sprecyzowała, że jej roszczenie zapłaty dotyczy kwoty 145.200,00 zł z tytułu wynagrodzenia za korzystanie przez pozwanego z jej nieruchomości w okresie od 4 lutego 2001r. do 4 lutego 2012r. oraz wskazała, że roszczenie to wywodzi z art. 225 kodeksu cywilnego (pisma k.100, 109).

Na rozprawie w dniu 28 stycznia 2014r. powódka oświadczyła, że z uwagi na treść opinii biegłego rzeczoznawcy popiera powództwo do kwoty 23.423,00 zł obejmującej wynagrodzenie za okres 10 lat przed złożeniem pozwu oraz cofa pozew w pozostałej części i zrzeka się w tym zakresie roszczenia (k. 345).

Strona pozwana (...) S.A. w L. - Oddział w S. wniosła o oddalenie powództwa, wyraziła zgodę na częściowe cofnięcie pozwu i wnosząc o zasądzenie kosztów procesu. Podniosła, że na wskazanych przez powódkę działkach funkcjonują, stanowiące własność pozwanego, urządzenia elektroenergetyczne w postaci: odcinka linii napowietrznej 15 kV (...) (wybudowanego w ramach powszechnej elektryfikacji w 1959r., modernizowanego w 1981r.), odcinka linii napowietrznej niskiego napięcia (...) (wybudowanego w 1969r.), odcinka linii napowietrznej 15 kV (...) (wybudowanego w 1959r., modernizowanego w 1985r.) i odcinka linii napowietrznej 15 kV (...) C. (wybudowanego w 1975r.).

W tej sytuacji nastąpiło - zdaniem pozwanego - zasiedzenie służebności w zakresie odpowiadającym aktualnie służebności przesyłu na rzecz jego poprzedników prawnych (k.45-47, 98, 106, 113, 190-195, 345-346, 451-453).

Postanowieniem z 10 stycznia 2013r. Sąd Okręgowy w Radomiu umorzył postępowanie w części dotyczącej nakazania usunięcia urządzeń pozwanego z nieruchomości powódki (k.123).

Wyrokiem z dnia 11 lutego 2014r. Sąd Okręgowy w Radomiu zasądził od pozwanego na rzecz powódki 23.423,00zł z ustawowymi odsetkami od 8 sierpnia 2011r. Umorzył postępowanie w pozostałej części wobec cofnięcia powództwa i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 4.287,00 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu. Ponadto nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa 1.172,00 zł z tytułu należnej opłaty od uwzględnionego powództwa.

Na skutek apelacji pozwanego od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 17 lutego 2015r. zaskarżony wyrok uchylił i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Radomiu.

Sąd Apelacyjny wskazał, że przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że wskazane w uzasadnieniu decyzje skutecznie ograniczyły powódce prawo własności nieruchomości jako akty prawa publicznego, nie znajduje żadnego uzasadnienia. Żadna z decyzji administracyjnych, na które powoływała się strona pozwana nie wkraczała w sferę przysługującego powódce prawa własności nieruchomości. Wszystkie dotyczyły budowy, lub modernizacji linii energetycznych. W żadnym razie nie odwoływały się one w swej treści do zakresu prawa własności powódki i ograniczenia tego prawa.

Sąd odwoławczy nakazał, aby przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy definitywnie przesądził o tym czy pozwana, bądź jej poprzednik prawny nabyli prawo do władania cudzą nieruchomością w zakresie treści służebności (gruntowej lub przesyłu) na podstawie decyzji administracyjnej, na co ewentualnie może wskazywać wzmianka zamieszczona w „Zaświadczeniu lokalizacji szczegółowej (...)” (k.51), że „zaświadczenie (...) uzyskuje ważność po uprawomocnieniu się decyzji o wywłaszczeniu tych gruntów”.

W przypadku zaś braku takich decyzji Sąd winien dokonać oceny zasadności zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu ze wskazaniem daty zasiedzenia i oceną wpływu zasiedzenia w określonej dacie na roszczenia powódki, co do zasady, jak i co do wysokości.

Przy ponownym rozpoznaniu powódka podtrzymała dotychczasowe żądanie zapłaty podnosząc ,że kwestionuje podniesiony zarzut zasiedzenia służebności, którego bieg nie mógł się rozpocząć przed 1989r. Powódka wcześniej nie mogła skutecznie żądać ochrony swojej własności przeciwko Skarbowi Państwa. Pozwany nie wykazał także aby on lub jego poprzednicy prawni był właścicielem urządzeń służących do przesyłu znajdujących się na nieruchomości powódki.

Strona pozwana również podtrzymała dotychczasowe stanowisko w całości, w szczególności w zakresie podniesionego zarzutu zasiedzenia, z którego to wywodziła tytuł prawny do korzystania z działek powódki. Wskazała , że zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, przyjmując złą wiarę, w odniesieniu do: linii Z.-Z. nastąpiło na rzecz Skarbu Państwa w 1985r, linii niskiego napięcia (...) na rzecz Zakładu (...) w 1989r. i linii Z.- Z. III na rzecz Zakładów (...) S.A. w S. najpóźniej do 31 grudnia 2005r.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka G. D. od 4 listopada 1971r. z mocy prawa stała się na podstawie ustawy z dnia 26 października 1971 roku o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. Ust. z 1971 roku Nr 27 poz. 250 ze zm.) właścicielką nieruchomości położonej w A., użytkowanej rolniczo, składającej się z działek: nr (...) o pow. 0,70 ha , nr (...) o pow.0,35 ha i nr (...) o pow. 0,70 ha, dla których Sąd Rejonowy w Kozienicach XIII Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w Z. prowadzi Księgę wieczystą nr (...).

Nieruchomość powódki znajduje się w odległości 1,6 km od miejscowości gminnej Z.. Składa się z trzech działek, które zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego położone są na terenach rolnych z możliwością zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej (opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. C. k.131-168).

Przez jej nieruchomości przebiega kilka energetycznych linii napowietrznych wspartych na słupach podporowych, których oznaczenie i nazwy ulegały zmianom. Linie te są nadal eksploatowane. Były regularnie konserwowane i modernizowane poprzez wymianę przewodów i słupów podporowych (zeznania świadka H. B. k. 120-121).

Działka nr (...) ma kształt prostokąta, jest niezabudowana, nieogrodzona, użytkowana rolniczo, leży bezpośrednio przy trasie krajowej nr (...) na terenach uzbrojonych w sieć elektryczną, wodociągową i telefoniczną, w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz terenów użytkowanych rolniczo. Przez jej środek z północy na południe przebiega napowietrzna linia energetyczna 15 kV (...) rozpostarta na dwóch słupach dwupodporowych.

Działka nr (...) ma kształt prostokąta, jest niezabudowana, nieogrodzona, użytkowana rolniczo, leży przy drodze gruntowej na terenach uzbrojonych w sieć elektryczną i wodociągową, w sąsiedztwie terenów użytkowanych rolniczo, w odległości ok. 60 m od zabudowy zagrodowej. Przez jej wschodni fragment przebiega napowietrzna linia energetyczna 15 kV (...) rozpostarta na słupie dwupodporowym, a przez zachodni napowietrzna linia energetyczna 15 kV (...) i napowietrzna linia energetyczna 15 kV (...). Działka nr (...) ma kształt prostokąta, jest niezabudowana, nieogrodzona, użytkowana rolniczo, leży przy drodze gruntowej na terenach uzbrojonych w sieć elektryczną i wodociągową, w sąsiedztwie terenów użytkowanych rolniczo, w odległości ok. 60 m od zabudowy zagrodowej. Przez jej zachodni fragment przebiega napowietrzna linia energetyczna 15 kV (...), w poprzek działki rozpostarta na słupie pojedynczym napowietrzna linia energetyczna 15 kV (...), a przez jej wschodni fragment linia energetyczna 15 kV (...) (opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. C. - k.131-168).

Linia energetyczna 15 kV (...) wybudowana została w 1959r., a modernizowana w roku 1981r. Decyzją nr (...) Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Z. 24 stycznia 1959r. zatwierdziło dla przedsiębiorstwa państwowego (...) w Ł. lokalizację szczegółową budowy linii głównej wysokiego napięcia 15 kV na trasie Z. - Z. na terenie gruntów należących do prywatnych właścicieli (kserokopie projektu linii 15 kV Z.- Z. z odgałęzieniem Z. w A.,k.48-50, kserokopia zaświadczenia lokalizacji szczegółowej Nr (...) z 24 stycznia 1959r. wydanego przez Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Z. Nr (...)dotyczące budowy linii 15 kV Z.- Z., k.51, kserokopia projektu technicznego na modernizację linii 15 kV od bramki odłącznikowej Z. do linii Z. – Z., strona tytułowa i opis techniczny k.52-54, kserokopia decyzji Wojewódzkiego Biura (...) w R. z 7 czerwca 1980r - pozwolenie na przebudowę linii 15 kV od bramki odłącznikowej Z. do linii SN 15 kV Z. – Z. k.54-55, kserokopia protokołu odbioru technicznego z 30 grudnia 1981 r linii 15 kV Z.- Z. odgałęzienie Z. k.56)

Linia napowietrzna niskiego napięcia - A. wybudowana została w 1969r. jej odbiór nastąpił w dniu 15 grudnia 1969r. (kserokopie planu linii niskiego napięcia w A., stanowiącego integralną część decyzji o lokalizacji szczegółowej inwestycji k.58-60; kserokopia protokołu Podkomisji (...) z 15 grudnia 1969r odbioru linii niskiego napięcia,k.61.kserokopie 3 stron projektu linii 15 kV Z.- Z. obejmujące początek linii jej rzebieg przez A. oraz zakończenie w Z., k.62-64)

Linia napowietrznej 15 kV - Z. Z. wybudowana została w 1959r. i modernizowana w 1985r. Decyzją nr (...) z 17 czerwca 1980r. Wojewódzkie Biuro (...) w R. udzieliło pozwolenia na przebudowę linii 15 kV od bramki odłącznikowej Z. do istniejącej linii średniego napięcia 15 kV Z. - Z. na działkach położonych w A. i Z. (kserokopia decyzji Wojewódzkiego

Biura (...) w R. z 2 marca 1984r. zatwierdzająca miejsce i warunki realizacji inwestycji - modernizacji linii 15 kV relacji Z. - Z., k.65, kserokopia protokołu odbioru technicznego linii 15 kV Z.- Z. z 25 kwietnia 1985r k. 67).

Decyzją nr (...) z 25 marca 1974r. Urząd Powiatowy w Z. zatwierdził plan realizacyjny przeprowadzenia linii średniego i niskiego napięcia (...) którą wybudowano w 1975r. (kserokopie projektu linii 15 kV Z.- Z. III (C.), k.69-72, kserokopia decyzji (...) Powiatowego w Z. Nr (...) z 25 marca 1974r o zatwierdzeniu przeprowadzenia linii średniego i niskiego napięcia – C., k. 73, zeznania świadka H. B. - k.120-121)

L. energetyczne i związane z nimi urządzenia, wybudowane na nieruchomości należącej do powódki stanowiły własność Skarbu Państwa w ramach jednolitego funduszu własności państwowej, a znajdowały się w dzierżeniu przedsiębiorstw sprawującym zarząd mieniem państwowym (zakładów energetycznych).

Po II wojnie światowej w wyniku reorganizacji od stycznia 1951 r. przestało istnieć Zjednoczenie Elektrowni (...) Spółka Akcyjna, powstał natomiast Zarząd Energetyczny Okręgu Wschodniego z siedzibą w R.. Teren województwa (...) podzielono między Zakłady (...) w K. i S..

Z dniem 1 kwietnia 1958r. zakłady sieci zostały przekształcone w zakłady energetyczne (zarządzenie nr 239 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 r. (znak: OP. 11-6-47) w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakłady (...) oraz połączenia tego przedsiębiorstwa z przedsiębiorstwami podległymi Zarządowi Energetycznemu O. Wschodniego k.196 in).

Jednym z zakładów energetycznych wchodzących w skład w/w przedsiębiorstwa był Zakład (...) z siedzibą w S..

Zarządzeniem Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 lutego 1985 r. doszło do zmiany nazewnictwa przedsiębiorstwa, a następnie zarządzeniem z dnia 22 kwietnia 1985r. Zakład (...) (wymieniony w § 2.1.pkt 7) wszedł w skład przedsiębiorstwa (...) (zarządzenie nr 2/O.. Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 14 lutego 1985 r. (OP.24-013-4/85) w sprawie zmiany nazw energetycznych okręgów; zarządzenie nr 8/O.. Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 22 kwietnia 1985r. (ZP.24-013-5/85) w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) k. 200-206).

Następnie zarządzeniem Nr (...) Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988 r. została dokonana kolejna reorganizacja i w jej wyniku zarządzeniem nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w S., które następnie zostało w 1993 roku przekształcone w spółkę akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) S.A., a po kolejnej zmianie nazwy w 1995 roku ostatecznie występowało w obrocie prawnym pod firmą Zakłady (...) S.A. w S. (załącznik do zarządzenia Nr (...) Prezesa Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988 r. w sprawie podziału niektórych przedsiębiorstw zgrupowanych we Wspólnocie (...) i (...) Brunatnego - k.207; zarządzenie nr (...) Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989r. w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w S. - k.210; akt notarialny z dnia 12 lipca 1993r. repertorium (...) Akt Przekształcenia Przedsiębiorstwa Państwowego pod nazwą Zakład (...) w S. z siedzibą w S. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa Zakład (...) Spółka Akcyjna k. 213; Akt notarialny z dnia 25.04.1995r. repertorium (...) z protokołu Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki Zakład (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w S., na którym podjęto m.in. uchwałę nr (...), którą zmieniono nazwę Spółki na Zakłady (...) Spółka Akcyjna k. 220.)

Ponieważ prawo energetyczne nałożyło obowiązek rozdzielenia działalności operatora systemu od innych działalności niezwiązanych z przesyłaniem lub dystrybucją energii elektrycznej (w tym przypadku z obrotem lub sprzedażą energii dokonywaną przez (...) S.A.) stosownie do wymagań zawartych w dyrektywach Unii Europejskiej dotyczących rynku energetycznego, w przyjętej przez (...) S.A. - właściciela (...) S.A. - formie rozdzielenia obszaru dystrybucji i obszaru obrotu założono, że zorganizowana część przedsiębiorstwa obejmująca zadania, funkcje i majątek służące do realizacji zadań operatora systemu dystrybucyjnego elektroenergetycznego zostanie wniesiona aportem do nowo utworzonej spółki.

W tym celu w dniu 7 grudnia 2006 r. zawiązano Spółkę (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, przeznaczoną docelowo do realizacji zadań operatora systemu dystrybucyjnego (odpis pełny z Krajowego Rejestru Sądowego Zakładów (...) S.A.,- k. 223; (...) Sp. z o.o. z 7 grudnia 2006 r.- k.229)

W dniu 22 czerwca 2007 r. przyjęto Akt Założycielski Spółki w miejsce dotychczasowego (...) Spółki z o.o. W § 1 ust. 3 Aktu Założycielskiego Spółki wprowadzono zmianę siedziby i adresu Spółki z W., ul. (...) na S., Aleja (...) ((...) Sp. z o.o. z 22 czerwca 2007 r. – k. 239. Postanowienie Sądu Rejonowego w Warszawie z 5 lipca 2007 r. sygn. akt WA.XII NS-REJ.KRS/(...) - k.249)

W dniu 30 czerwca 2007 r. pomiędzy (...) S.A., a (...) Sp. z o.o. została zawarta umowa aportowego zbycia części przedsiębiorstwa. Jednym ze składników aportu były budynki, budowle oraz ruchomy majątek sieciowy związany z prowadzeniem przedsiębiorstwa sieciowego obejmujący w szczególności urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania energii elektrycznej (umowa aportowego zbycia przedsiębiorstwa z 30 czerwca 2007 r. k. 254)

Postanowieniem z dnia 6 sierpnia 2008 r. Sąd Rejonowy w Kielcach dokonał wpisu zmiany nazwy z Zakłady (...) Sp. z o.o. na (...) Sp. z o.o. (postanowienie Sądu Rejonowego w Kielcach z 6 sierpnia 2008 r. sygn. akt KI.X NS-REJ.KRS/(...) k. 284).

Natomiast w dniu 31 sierpnia 2010 r. Sąd Rejonowy w Lublinie XI Wydział Gospodarczy KRS wydał postanowienie sygn. akt (...) - rej. KRS/(...) o przejęciu przez (...) S.A. z siedzibą w L. (spółka przejmująca) spółki (...) sp. z o.o. z siedzibą w S. (spółka przejmowana) w trybie art. 492 § 1 pkt 1 Kodeksu spółek handlowych , tj. przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą. Jednocześnie do KRS wpisano, jako oddział (...) S.A. Oddział S.. Zgodnie z art. 494 § 1 Ksh połączenie spółek skutkuje sukcesją uniwersalną w postaci przejścia wszystkich praw i obowiązków spółki przejmowanej na spółkę przejmującą (odpis aktualny z Krajowego Rejestru Sądowego k.286)

G. D. przed wniesieniem niniejszej sprawy nie występowała do strony pozwanej lub jej poprzedników o usunięcie znajdujących się na terenie jej nieruchomości urządzeń przesyłowych, zmianę ich przebiegu lub zapłatę stosownego wynagrodzenia.

Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego Gminy Z., uchwalonym Uchwałą nr (...) Rady Miejskiej w Z. z 25 listopada 2003r., ogłoszoną w Dzienniku Urzędowym Województwa (...) nr (...), poz.(...) z 31 grudnia 2003r., działki należące przeznaczone były na tereny gospodarki rolnej (wypisy z rejestru gruntów -k.3-4, mapy- k.5-7, zaświadczenie Urzędu Miejskiego w Z. z 17.01.2011r. - k.8, decyzja z 31.10.1972r. -k.9, opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. C. -k.131-168, 293-294, 333-337).

Powódka nie wykazała, aby należąca do niej nieruchomość była użytkowana inaczej niż rolniczo. Za okres od 4 lutego 2001r. do 4 lutego 2011r., według stanu nieruchomości na dzień 21 lutego 2013r. i cen na dzień 12 kwietnia 2013r., powódka mogłaby uzyskać dochód z dzierżawy części działek zajętej przez linie i urządzenia przesyłowe pozwanej spółki w wysokości 23.423,00 zł, (opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. C. - k.131-168, 293-294 i 333-334).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, opinii biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. C. -k.131-168, 293-294, 333-337, zeznania świadka H. B. - k.120-121.

Sąd zważył, co następuje.

Pozwany wnosił o oddalenie powództwa z uwagi na zasiedzenie służebności w zakresie odpowiadającym aktualnie służebności przesyłu przez jego poprzedników prawnych. Wskazywał, że nawet przyjmując złą wiarę przy wejściu w posiadanie nieruchomości powódki, zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w odniesieniu do: linii Z.- Z. nastąpiło na rzecz Skarbu Państwa w 1985r, linii niskiego napięcia na rzecz Zakładu (...) w 1989r. i linii Z.- Z. III na rzecz Zakładów (...) S.A. w S. najpóźniej do 31 grudnia 2005r.

Za powszechnie przyjęty należy uznać pogląd, że dopuszczalne jest ustalenie faktu zasiedzenia prawa w przypadku, gdy ustalenie tego faktu nie jest przedmiotem sprawy, lecz stanowi przesłankę rozstrzygnięcia.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do decyzji administracyjnych i dokumentów, z których pozwany wywodził uprawnienia do korzystania z nieruchomości powódki.

Większość z tych dokumentów ma charakter techniczny. Jedynie decyzją nr (...) Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Z. 24 stycznia 1959r. zatwierdziło dla przedsiębiorstwa państwowego (...) w Ł. lokalizację szczegółową budowy linii głównej wysokiego napięcia 15 kV na trasie Z. - Z. na terenie gruntów należących do prywatnych właścicieli.

Linia napowietrzna niskiego napięcia - A. wybudowana została w 1969r. Pozwany przedstawił kserokopie planu linii niskiego napięcia w A..

Decyzją nr (...) z 25 marca 1974r. Urząd Powiatowy w Z. zatwierdził plan realizacyjny przeprowadzenia linii średniego i niskiego napięcia (...), którą wybudowano w 1975r.

Należy podzielić zarzuty strony powodowej, że przedmiotowe decyzje nie odnoszą się wprost do ograniczenia prawa własności powódki lub jej poprzedników.

Jedynie decyzja nr (...) Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Z. 24 stycznia 1959r. zatwierdziło dla przedsiębiorstwa państwowego (...) w Ł. lokalizację szczegółową budowy linii głównej wysokiego napięcia 15 kV na trasie Z. - Z., na terenie gruntów należących do prywatnych właścicieli, nawiązuje do decyzji wyłączeniowej dotyczących tych gruntów nie precyzując jednak kogo i w jakim zakresie miałyby dotyczyć.

Niewątpliwie z uwagi na upływ czasu strona pozwana może mieć obiektywne trudności z przedstawieniem kompletnej dokumentacji dotyczącej przedmiotowych inwestycji. Ich brak nie oznacza automatycznie, że przedsiębiorca energetyczny lub jego poprzednik prawny działał bezprawnie stawiając słupy i nieodpłatnie eksploatując nieruchomość należącą do powódki.

Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Najwyższego zawarty w wyroku z dnia 29 kwietnia 2009r., II CSK 560/2008, że nie można uważać za naganne, że obecne zakłady energetyczne, jako spółka handlowa, będąca od wielu lat następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego nie posiada dokumentów wskazujących na tytuł prawny do wszystkich gruntów, na jakich są posadowione słupy i linie energetyczne.

Z przedstawionych kserokopii dokumentów, wynika, że przedsiębiorstwo państwowe, będące poprzednikiem prawnym pozwanej spółki występowało i uzyskiwało zgodę odpowiednich organów na wykorzystanie z gruntów prywatnych pod urządzenia elektryfikacyjne. Wprawdzie nie daje to dostatecznych podstaw do przyjęcia, że dokumenty obejmowały również grunty należące do powódki, ale daje powody do przypuszczenia, że stawianie wielkich instalacji energetycznych, na rozległych przestrzeniach, w koniecznych warunkach zgodności w ówczesnym czasie także z planami zagospodarowania przestrzennego i obciążające budżet państwa, nie mogło następować samowolnie i bezprawnie.

W rozpatrywanej sprawie powódka nie przedstawiła dokumentów, ani decyzji o braku zgody na korzystanie z gruntów, ani swoich żądań, kierowanych do przedsiębiorstwa energetycznego, jeszcze państwowego, o pokazanie takiej zgody w okresie zajmowania przez nie gruntów prywatnych, ani domagania się jakiegось odszkodowania za ponoszone straty, ani wreszcie - dowodu wniesienia powództwa windykacyjnego lub negatoryjnego, skoro twierdziła, że instalacje energetyczne były stawiane bezprawnie.

Powódka przez dziesiątki lat, według niej samej od 1960r., tolerowała na swoich gruntach posadowione słupy elektroenergetyczne (podporowe) i rozwieszone na nich przewody, a także niewykorzystanie gruntów rolnych pod

nimi i wokół nich bez domagania się jakichkolwiek dokumentów poświadczających uprawnienia do gruntów albo też świadczeń pieniężnych z tytułu korzystania z nich.

Powyższe w przekonaniu Sądu pozwala na skorzystanie z możliwości, jakie daje art. 231 k.p.c. i przyjęcie, że posadowienie linii energetycznych na nieruchomości należącej obecnie do powódki nie było bezprawne i poprzedzone zostało wydaniem stosownych decyzji administracyjnych (zob. wyrok SN z dnia 26 września 1973 r. III PRN 43/73 LexPolonica nr 322102; postanowienie SN z dnia 17 października 2000 r. I CKN 1196/98 LexPolonica nr 385106; wyrok SN z dnia 3 grudnia 2003 r. I CK 297/2003 Monitor Prawniczy 2006/3 str. 147).

W sytuacji rozważania zarzutu zasiedzenia służebności, podniesionego przez stronę pozwaną i przyjęcia odpowiedniego terminu zasiedzenia, decydujące znaczenie ma istnienie dobrej bądź złej wiary w momencie przeprowadzenia inwestycji i objęcia w posiadanie nieruchomości (służebności) oraz wynikające z przepisu art. 7 k.c. domniemanie dobrej wiary posiadacza.

Domniemanie to wzruszyć może jedynie dowód, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu wiedział lub mógł się dowiedzieć o tym, że narusza prawo innej osoby. Oznacza to konsekwentnie, że późniejsze dowiedzenie się przez posiadacza lub jego poprzednika o stanie rzeczy skutkującym zmianą dotychczasowego przekonania, że posiadaniem niczyjego prawa nie narusza lub narusza (dobrej na złą wiarę lub odwrotnie) dla biegu terminu zasiedzenia nieruchomości jest okolicznością irrelevantną.

W wyroku z dnia 10 lipca 2013 r. w sprawie V CSK 320/12 (LEX nr 1391372) Sąd Najwyższy wskazał, że dobrej wiary zasiadającego posiadacza nie wyłącza wiedza o prawie własności, przysługującym osobie trzeciej. Występuje ona wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza on cudzego prawa.

W przekonaniu Sądu powódka nie zdołała w niniejszej sprawie, obalić, wynikającego z art. 7 k.c. domniemania dobrej wiary przez wykazanie, że ona lub poprzedni właściciel nieruchomości sprzeciwiali się budowie urządzeń przesyłowych na jej gruncie. W ocenie Sądu przedsięwzięcie państwowe przystępując do realizacji inwestycji na terenie nieruchomości powódki i następnie obejmując je w posiadanie, objęło w dobrej wierze posiadanie służebności odpowiadającej obecnie treści służebności przesyłu (art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 352 k.c.)

Rozważając dalej skuteczność podniesionego przez stronę pozwaną zarzutu zasiedzenia służebności należy odwołać się do treści art. 292 k.c., zgodnie, z którym służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia.

Przyjmuje się, że trwałym i widocznym urządzeniem w rozumieniu tego przepisu jest tylko rezultat świadomego działania człowieka (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 1969 r., II CR 516/68, OSNC 1969 Nr 12, poz. 220), w zasadzie wytwór posiadacza służebności, a nie właściciela nieruchomości, z której posiadacz służebności korzysta (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 1974 r., III CRN 94/74, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1998 r., I CKN 543/97, nie publ).

W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy, rozważając problem zakresu korzystania przez przedsiębiorcę z cudzej nieruchomości, jako przesłanki prowadzącej do zasiedzenia przez niego służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu zwrócił uwagę, że wymagania przewidziane w art. 292 k.c. spełnia każde urządzenie materialne, odpowiadające treści służebności pod względem gospodarczym, umożliwiające korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie służebności i usytuowane na obcej nieruchomości lub w inny sposób wkraczające w jej sferę (postanowienie z dnia 4 października 2006 r., sygn. akt II CSK 119/06, Monitor Prawniczy 2006 nr 21. s. 1128),

Podkreślenia wymaga, że posiadanie służebności nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb, tak jak ma to właśnie miejsce w przypadku służebności przesyłu.

W rozważanych w niniejszej sprawie okolicznościach nie ulega wątpliwości, że urządzenia przesyłowe na nieruchomości powódki zostały wzniesione już pod koniec lat 50-tych, według samej powódki w 1960r. (uzasadnienie pozwu) w 1969 i 1975 roku. Ich rozmiar wyklucza możliwość przyjęcia, że zostały wzniesione w sposób niezauważalny dla właściciela gruntu.

Wiedza właściciela, wynikająca ze świadomości pobudowania urządzenia, fizycznej możliwości stwierdzenia obecności tego urządzenia oraz możliwości zapoznania się z mapami dokumentującymi jego przebieg, mogą w okolicznościach konkretnej sprawy wypełniać wymogi przewidziane w art. 292 k.c. dla nabycia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Niewątpliwie przedsiębiorca posiada nieruchomość w zakresie służebności przesyłu od chwili wejścia na grunt w celu wybudowania urządzenia służącego do przesyłania energii elektrycznej. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego, odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹ -305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia służebności (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 maja 2013 r. w sprawie III CZP 18/13, OSNC 2013 z. 12 poz. 139, LEX 1316046).

W realiach niniejszej sprawy powódka nigdy nie zaprzeczyła okolicznościom, że początkowo przedsiębiorstwa państwowe, a później osoby prawne i strona pozwana byli dysponentami linii przesyłowych i korzystali nieprzerwanie z gruntów należących do strony powodowej w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, wynikającej z lokalizacji linii energetycznych. Na tę okoliczność pozwany powołał stosowne dokumenty (załączone do odpowiedzi na pozew k. 45 i n. oraz do pisma z dnia 27.07.2013r. k. 190 i n.), wiarygodności których powódka skutecznie nie podważyła.

Wskazać należy, że także przed transformacją ustrojową dokonaną w 1989 r. powszechnie przyjmowano, iż właściciel nieruchomości, na której ma być zrealizowana inwestycja państwowa jest stroną postępowania administracyjnego i powinna być mu doręczona decyzja wydana na podstawie art. 35 ust. 1 ustawy wywłaszczeniowej z 1958 r., którą może on skutecznie kwestionować w tym postępowaniu (por. m.in. wyroki Naczelnego Sądu Administracyjnego - Ośrodek (...) w K. z dnia 19 stycznia 1982 r. SA/Kr 517/81 (...) poz. 11 oraz z dnia 23 marca 1983 r. SA/Kr 58/83 (...) poz. 17).

Zarzut niedoręczenia takiej decyzji, choć nie został sformułowany przez stronę powodową, mógłby być podniesiony jedynie w postępowaniu administracyjnym, nie zaś w postępowaniu sądowym, w którym przesłanką rozstrzygnięcia jest ostateczna decyzja administracyjna niepodważona we właściwym trybie.

Pomimo występujących początkowo rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z dnia 31 marca 2004 r., sygn. akt II CK 102/34, niepubl.; z dnia 9 marca 2007 r., II CK 457/06, niepubl.) ostatecznie przeważał pogląd, iż właścicielowi przysługuje roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie przez posiadacza służebności w złej wierze z należącej do niego nieruchomości, niezależnie od zgłoszenia roszczenia określonego w art. 222 k.c. (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNC 2006/4/64 oraz wyrok z tego samego dnia w sprawie III CSK 685/04, niepubl.; wyroki: z dnia 8 grudnia 2006 r., V CSK 296/06, niepubl.; z dnia 28 listopada 2008 r., II CSK 346/08, niepubl.; z dnia 29 kwietnia 2009 r., II CSK 560/08, niepubl.; z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 594/08, niepubl.; z dnia 3 kwietnia 2009 r., II CSK 459/08).

Podstawą prawną tego roszczenia stanowią odpowiednio stosowane z mocy art. 230 k.c. przepisy art. 224 i 225 k.c., dotyczące roszczeń właściciela przeciwko samoistnemu posiadaczowi o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy. Tę podstawę prawną roszczenia przyjął Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 10 lipca 1984r. mającej moc zasady prawnej w sprawie III CZP 20/84 (OSNC 1984/12/209).

Roszczenia powódki wiążą się więc nie tylko z korzystaniem z jej własności przez stronę pozwaną, czego ona nie neguje, ale z zarzucaniem jej złej wiary, wymaganej przez art. 225 k.c. dla dochodzenia świadczeń z tytułu wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy.

Przedsiębiorca energetyczny, któremu się nie dowiedzie, że on lub jego poprzednik prawny działał bezprawnie stawiając słupy i nieodpłatnie eksploatując linię energetyczną w zakresie odpowiadającym treści służebności jest

zobowiązany do zapłacenia wynagrodzenia za korzystanie z tych gruntów od chwili dowiedzenia się o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o to wynagrodzenie (art. 224 § 2 zd. 1, art. 222 § 2 i art. 352 k.c. (patrz wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 kwietnia 2009 r. II CSK 560/2008).

Zaznaczyć jednak należy, że w orzecznictwie prezentowane są także poglądy przeciwne zgodnie, z którymi, korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu, nawet realizowane w dobrej wierze, nie wyłącza - o ile nie uczynią tego strony - uprawnienia właściciela do żądania wynagrodzenia (patrz wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 lipca 2010 r. I ACa 506/10 LEX nr 756623, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 15 września 2005 r. II CK 61/2005)

Podstawą obliczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości są pożytki cywilne, jakie z tej nieruchomości mogła uzyskać strona powodowa zawierając umowę najmu czy też dzierżawy nieruchomości będącej w takim stanie, w jakim była w okresie, za jaki żąda wynagrodzenia.

Na marginesie należy także wskazać, że w chwili posadowienia przedmiotowych linii na nieruchomości powódki i po zakończeniu prac z tym związanych była ona wykorzystywana na cele rolne. Urządzenia przesyłowe nie umożliwiały lub znacznie nie utrudniały powódce prowadzenie na tych terenach gospodarki rolnej polegającej na uprawie ziemi.

W ocenie Sądu korzystanie przez pozwaną spółkę ich poprzedników prawnych w tym Skarb Państwa z gruntu, nad którym sporne linie przebiegają odpowiadało treści służebności - obecnie służebności przesyłu (art. 305¹ i nast. kc), zaś poprzednio treści służebności gruntowej (art. 285 k.c.) w zakresie, w jakim prawo własności linii energetycznej wymagało korzystania z nieruchomości powodów.

Jak trafnie wskazuje się w literaturze i co podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005 (LexPolonica nr 409449), przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności trzeba mieć na względzie, że zgodnie z art. 292 k.c., do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie stosuje się przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie jedynie odpowiednio.

Tym samym posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, władanie zaś w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne.

To, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa zostało jednoznacznie przyjęte w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 12 grudnia 2008 r. II CSK 389/08 LEX nr 484715, postanowienie z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, Mon. Pr. 2006, nr 19, s. (...) - także wyrok z dnia 31 maja 2006 r., IV CSK 149/05, niepubl., oraz uchwała z dnia z dnia 17 stycznia 2003 r., III CZP 79/02, OSNC 2003, nr 11, poz. 142).

Pogląd ten podtrzymany został w uchwale z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 (nie publ.), w której Sąd Najwyższy uznał wprost, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa. W uzasadnieniu tego zapatrywania Sąd Najwyższy wskazał, że ustanowiona na rzecz przedsiębiorstwa (w znaczeniu podmiotowym) służebność gruntowa lub nabyta przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia taka służebność, jako prawo korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie związanym z działaniem tego przedsiębiorstwa (art. 285 k.c.), odpowiada funkcji i treści nowo kreowanej służebności przesyłu. Tak jak dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorcy lub nabycia przez przedsiębiorcę w drodze zasiedzenia służebności przesyłu, tak i dla ustanowienia na rzecz przedsiębiorstwa lub nabycia przez przedsiębiorstwo w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu, bezprzedmiotowe jest oznaczenie "nieruchomości władającej".

Ubiegający się o nabycie służebności przez zasiedzenie może zaliczyć do niego okres korzystania z niej przez poprzednika. Aktualny posiadacz służebności nie może jednak skorzystać z tego zaliczenia, jeśli jego poprzednik wcześniej już nabył ją przez zasiedzenie.

Nie ma natomiast podstaw do przyjęcia stanowiska powódki, że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. nie było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. i nie mogło prowadzić do zasiedzenia.

W uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r. III CZP 30/2007 (OSNC 2008/5 poz. 43) stwierdzono, że władanie cudzą rzeczą przez Skarb Państwa, uzyskane w ramach sprawowania władztwa publicznego, może być posiadaniem samoistnym prowadzącym do zasiedzenia.

Sąd podziela też pogląd, że dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących było wykonywane w ramach działalności gospodarczej państwa, a więc w ramach dominium, a nie w ramach władczych uprawnień.

Jeszcze przed podjęciem przytoczonej już uchwały pełnego Składu Izby Cywilnej z dnia 26 października 2007 r. III CZP 30/2007 (OSNC 2008/5 poz. 43), w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone było stanowisko, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. oraz ze względu na treść art. 128 k.c. nie mogły nabyć na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/2005 LexPolonica nr 409449 i z dnia 8 czerwca 2005 r. V CK 680/2004 LexPolonica nr 1631270, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/2005 Biuletyn Sądu Najwyższego 2006/5 i z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/2008 LexPolonica nr 1879481).

Trzeba więc stwierdzić, że wbrew odmiennemu stanowisku powódki, objęcie w posiadanie służebności przesyłu przez poprzedników prawnych strony pozwanej oraz jej posiadanie odbywało się w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa działającego w ramach dominium, a nie imperium i w związku z tym pozwany, na podstawie art. 176 § 1 w związku z art. 292 k.c., może dla wykazania zasiedzenia wskazywać okres posiadania służebności przesyłu posiadanie tej służebności przez jego poprzedników prawnych, trwające od dnia 1959r. i nabycie przez nich służebności.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że do 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe sprawowały zarząd mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, co w istocie było dzierżeniem w rozumieniu art. 338 kc. Dopiero z dniem 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwa państwowe mogły nabywać dla siebie własność nieruchomości i innych praw rzeczowych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/2005 Biuletyn Sądu Najwyższego 2006/5).

Jeżeli w okresie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), przedsiębiorstwo państwowe korzystało bez tytułu prawnego z cudzej nieruchomości (niepaństwowej) w zakresie niezbędnym do obsługi i eksploatacji wybudowanych przez to przedsiębiorstwo urządzeń przesyłowych, to było ono posiadaczem służebności gruntowej podobnej do służebności przesyłu w rozumieniu art. 352 § 1 k.c. co mogło prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w z w. z art. 172 k.c.) (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasady prawnej - z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, OSNC 1991, nr 10-12, poz. 118; wyrok siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2009 r., I CSK 333/07, OSNC-ZD 2009, Nr 4, poz. 15 wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2013 r., I CSK 495/112, niepubl., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010, Nr 1, poz. 15, z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11, niepubl. i z dnia 12 stycznia 2012 r., IV CSK 183/11,

niepubl., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2015 r. IV CSK 293/14, LEX nr 1663414. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10).

Opisany stan faktyczny mógł prowadzić do nabycia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu w drodze zasiedzenia z tym zastrzeżeniem, że jeśli przed dniem 1 lutego 1989 r. zrealizowały się przesłanki pozwalające na stwierdzenie zasiedzenia tej służebności, zwłaszcza gdy upłynął stosowny okres posiadania, służebność tę nabywał Skarb Państwa, a nie przedsiębiorstwo państwowe (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., III CZP 70/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 64, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 grudnia 2009 r., IV CSK 291/09, nie publ., postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08, nie publ., z dnia 9 maja 2003 r., V CK 24/03, nie publ., z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08, nie publ. i z dnia 16 października 2009 r., II CSK 103/09, nie publ.).

Jeżeli do tego nie doszło, a po dniu 1 lutego 1989 r. utrzymywał się na nieruchomości niepaństwowej opisany dotychczasowy stan faktyczny, po upływie stosownego czasu, determinowanego dobrą lub złą wiarą posiadacza służebności, możliwe było nabycie przez zasiedzenie przez przedsiębiorstwo państwowe lub jego następcę prawnego, służebności gruntowej podobnej do przesyłu, a po dniu 3 sierpnia 2008 r. - służebności przesyłu. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega bowiem doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (por. uchwała składu siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC 2013, Nr 12, poz. 139).

Z ustaleń Sądu wynika, że taka sytuacja faktyczna miała miejsce w rozpoznawanej sprawie Należało więc uznać, że przedsiębiorstwo państwowe posiadało służebność gruntową związaną z wybudowanymi i przebiegającym przez działki powódki: odcina linii napowietrznej 15 kV (...) i linii napowietrznej 15 kV (...) od 1959r., odcinka linii napowietrznej niskiego napięcia (...) od 1969r. i odcinka linii napowietrznej 15 kV (...) od 1975r.

Zakłady energetyczne (w różnej formie organizacyjnej) korzystały więc przez okres ponad 50 lat na nieruchomości należącej do powódki z trwałych widocznych urządzeń w postaci linii napowietrznych i słupów energetycznych, za pomocą których przesyłano energię elektryczną, remontowały te urządzenia, a ich uprawnienia w tym zakresie nie były kwestionowane przez właścicieli gruntu.

O długości okresu niezbędnego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia decyduje kwalifikacja charakteru jej posiadania przez przedsiębiorcę przesyłowego, a więc czy było to posiadanie w dobrej czy w złej wierze z uwzględnieniem domniemania prawnego wynikającego z art. 7 k.c. oraz skutków tego domniemania prawnego płynących z art. 234 k.p.c.

Kodeks cywilny, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 1965 r., wprowadził w przepisie art. 172 k.c. termin zasiedzenia przy dobrej wierze - 10 lat, zaś przy złej wierze - 20 lat i terminy te obowiązywały do zmiany art. 172, wprowadzonej ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 55, poz. 321 z późn. zm.) na mocy której terminy te wynoszą obecnie 20 i 30 lat. Te krótsze terminy stosuje się, gdy zasiedzenie nastąpiło przed wejściem w życie wyżej wymienionej noweli, tj. przed dniem 1 października 1990 r. Jeśli natomiast bieg zasiedzenia rozpoczął się, ale nie zakończył przed tą datą, mają zastosowanie terminy 20 i 30 lat (art. 9 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r.). Nie ulega wątpliwości, że początek biegu terminu zasiedzenia datuje się na okres, kiedy to przedsiębiorstwo państwowe, objął w posiadanie urządzenia przesyłowe, a tym samym i nieruchomość powódki w zakresie, w jakim urządzenia te przebiegały. Posiadanie przez przedsiębiorstwo państwowe urządzeń energetycznych oraz cudzej nieruchomości, na której zostały posadowione, jest posiadaniem w rozumieniu art. 352 k.c. i może prowadzić do zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w zw. z art. 172 k.c.). (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 r., V CSK 502/10, LEX nr 1096048).

W ocenie Sadu na podstawie wcześniejszych rozważań należało przyjąć dobrą wiarę co do ich usytuowania i Skarb Państwa zasiedział służebności gruntowe o treści odpowiadającej służebności przesyłu w odniesieniu do: linii (...) i

(...) najpóźniej z dniem 31 grudnia 1975r., linii niskiego napięcia (...) najpóźniej z dniem 31 grudnia 1979r. oraz linii Z.- Z. III (...) najpóźniej do 31 grudnia 1985r.

Nawet przyjmując złą wiarę co do usytuowania tych linii poprzednicy prawni pozwanego nabyli przez zasiedzenie służebność odpowiadająca służebności przesyłu, a w tym co do linii energetycznej Z.- Z.” i (...) - Skarb Państwa najpóźniej z dniem 31 grudnia 1985r, linii niskiego napięcia (...) - Zakład (...) najpóźniej z dniem 31 grudnia 1989r. i linii Z.-Z. III (...) - Zakłady (...) S.A. w S. najpóźniej do 31 grudnia 2005r.

Z ustaleń z ustaleń sądu wynika, z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...) w S.,

Zakład ten został przekształcony w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa aktem przekształcenia w 1993 r.(k.213), na podstawie ustawy z 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. Nr 16, poz. 69), a po kolejnej zmianie nazwy w 1995 roku ostatecznie występowało w obrocie prawnym pod firmą Zakłady (...) S.A. w S.. Na skutek przekształcenia spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki swojego poprzednika prawnego, co wynika z brzmienia art. 5 ustawy. Także zgodnie z ustawą z 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397) spółka wstąpiła we wszystkie stosunki prawne, których podmiotem było przedsiębiorstwo państwowe, bez względu na charakter prawny tych stosunków.

Spółka akcyjna będąca następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego wchodziła zatem w jego sytuację prawną w tym także co do posiadania urządzeń przesyłowych jako części zorganizowanego przedsiębiorstwa (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 1992 r., III CZP 49/92, OSNC 1992, Nr 11, poz. 200 i uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2010 r., III CSK 319/09, OSNC-ZD 2011, Nr 3, poz. 36).

W ocenie Sądu strona pozwana w dostateczny sposób wykazała, że jest następcą prawnym wskazanych podmiotów i jej posiadanie urządzeń przesyłowych jest zgodne z prawem.

Bezpodstawny jest natomiast pogląd powódki, sprowadzający się do twierdzenia, że z uwagi na uwarunkowania polityczne nie mogła ona skutecznie przeciwstawić się wykonywaniu posiadania służebności przesyłowej, co należy ocenić za równoznaczne z zaistnieniem stanu siły wyższej, skutkującym zawieszeniem ewentualnego biegu zasiedzenia.

Jak bowiem wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale całej Izby Cywilnej z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07 (OSNC 2008, nr 5, poz. 43), niemożność dochodzenia roszczeń w okresie przed 1989 r. z przyczyn politycznych powinna być wykazana w sposób zindywidualizowany, a nie ograniczać się do ogólnikowych twierdzeń samego zainteresowanego, jak to ma miejsce w rozpoznawanej sprawie, gdyż w konsekwencji prowadziłyby to nadmiernej, a tym samym niedopuszczalnej subiektywizacji w pojmowaniu siły wyższej.

Powódka nie wykazała w żaden sposób przyczyn zaniechania dochodzenia swych praw przez okres prawie dwudziestu lat od dokonanych zmian ustrojowych w kraju .

Natomiast akceptacja działań związanych z posadowieniem linii na terenie jej działki, przy braku możliwości przedstawienia po tylu latach stosownej dokumentacji przez stronę pozwaną, uzasadniałaby przyjęcie zasadności żądania zapłaty wynagrodzenia za korzystanie z tych gruntów dopiero od chwili wezwania do zapłaty o to wynagrodzenie (patrz wyrok Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 29 kwietnia 2009 r. II CSK 560/2008, porównaj wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 2 października 2008 r. I ACa 437/2008).

Założenie trwałego i widocznego urządzenia, jak zasadnie podkreśla się w orzecznictwie, ma stanowić ostrzeżenie dla właściciela nieruchomości, że jeżeli dalej będzie tolerował taki sposób korzystanie z jego nieruchomości, to może dojść do jej obciążenia służebnością. Fakt, że właściciel nie korzysta przez długi czas z przysługującej mu ochrony negatoryjnej pozwala zatem przyjąć, że aprobuje istniejący stan faktyczny (por. np. wyrok TK z dnia 25 maja 1999

r., sygn. akt SK 9/98, publ. OTK 1999, nr 4, poz. 78; postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2006 r., sygn. akt III CSK 38/05, publ. OSP 2006, nr 10, poz. 114.)

Zdaniem Sądu, dopiero od chwili dokonanego przez powódkę wezwania o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z gruntu w zakresie odpowiadającym treści służebności należałoby pozwanego uważać za osobę będącą w złej wierze (art. 224 § 2 k.c.). Od tej chwili byłby on zobowiązany do zapłacenia wynagrodzenia.

Podnieść także należy, że obciążenie nieruchomości prawem rzeczowym ograniczonym w postaci służebności za wynagrodzeniem następuje w wyniku umowy, orzeczenia sądowego albo decyzji administracyjnej. Jedyne wyjątkiem nabycia z mocy prawa tej służebności odnosi się do zasiedzenia służebności (art. 305⁴ k.c. w zw. z art. 292 k.c.).

Pozwana spółka argumentowała, że w stanie faktycznym sprawy, w sytuacji gdy doszło już do zasiedzenia służebności przesyłu, roszczenia uzupełniające powódki w stosunku do niej wygasły i nie mogą być skutecznie dochodzone także za okres przed upływem terminu zasiedzenia.

Sąd podziela stanowisko Sądu Najwyższego przedstawione w wyroku z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11 LEX nr 1125088, że nabycie własności rzeczy przez posiadacza kosztem właściciela jest - w razie ziszczenia się przesłanek zasiedzenia - usprawiedliwione ochroną porządku publicznego, pozwala uznać przepisy o zasiedzeniu, mimo iż nie przewidują one dla właściciela rekompensaty utraconej własności, za zgodne z art. 31 ust. 3 Konstytucji. W związku z czym nabycie służebności przesyłu przez zasiedzenie nie rodzi po stronie osoby która nabyła to prawo obowiązku ekwiwalentnego świadczenia na rzecz właściciela obciążonej nieruchomości.

Prawo nabyte przez zasiedzenie jest prawem nowym, które powstaje na skutek zdarzeń istniejących wyłącznie po stronie posiadacza. Między prawem nabytym, a prawem utraconym nie ma zależności. Z chwilą utraty własności w wyniku zasiedzenia poprzedniemu właścicielowi nie przysługują względem posiadacza, który stał się właścicielem, roszczenia określone w art. 224 i 225 k.c. Takie ukształtowanie stosunków pomiędzy poprzednim właścicielem, a nabywcą własności w drodze zasiedzenia wynika z pierwotnego charakteru nabycia, jakim jest zasiedzenie. Z. wywołuje skutki w zakresie prawa własności lub innego prawa rzeczowego (por. E. Z.; Z.

2002, s. 11, 197 i dalsze czy S. N. przez zasiedzenie LexisNexis W. 2007 r., s. 118).

. Cel i funkcja zasiedzenia polega na uporządkowaniu sytuacji prawnej przez usunięcie długotrwałej niezgodności pomiędzy stanem posiadania a stanem prawnym. Instytucja ta służy zarówno ochronie praw osób innych, niż właściciel nieruchomości jak i zapewnieniu porządku publicznego i jego bezpieczeństwu. Trybunał Konstytucyjny w wyroku SK 9/98 uznał art. 292 k.c. za zgodny z art. 64 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W uzasadnieniu wyroku wskazał również, że wprowadzenie przejścia prawa objętego służebnością gruntową ma miejsce w następstwie samoistnego posiadania rzeczy przez okres wymieniony w ustawie i nie jest uzależnione od otrzymania jakiegokolwiek świadczenia przez osobę, której prawo dotychczas przysługiwało, ale za takim rozwiązaniem przemawia konieczność zapewnienia porządku prawnego i stabilizacji stosunków prawnych. Takie też stanowisko prezentuje doktryna i judykatura w odniesieniu do nabycia przez zasiedzenie prawa własności nieruchomości - następuje ono bez jakiegokolwiek ekwiwalentu na rzecz dotychczasowego właściciela nieruchomości. Nie przysługują także takiemu właścicielowi wobec posiadacza, który nabył własność nieruchomości przez zasiedzenie, roszczenia o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy bez tytułu prawnego, w okresie poprzedzającym dzień zasiedzenia.

Podsumowując orzecznictwo sądowe, w tym przywołane powyżej, zgodnie przyjmuje, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. Tak więc jeżeli doszło również do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu roszczenie uzupełniające wygasa i nie może być skutecznie dochodzone także za okres sprzed zasiedzenia (patrz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011 r., III CZP 7/11, uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 2006 r., III CZP 19/06, wyrok z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 258/11 oraz wyrok z dnia 10 lipca 2013 r., V CSK

320/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 września 2013 r. I ACa 425/13 OSAŁ 2013/4/34; Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 lipca 2014 r. I ACa 237/14).

Dlatego roszczenie powódki o zapłatę wynagrodzenia za okres 10 lat przed wytoczeniem powództwa, gdy do zasiedzenia służebności doszło przed jego wytoczeniem, nie znajduje uzasadnienia i podlegało oddaleniu (pkt 1 wyroku).

Strona przegrywająca sprawę zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty procesu (art. 98 § 1 k.p.c.), w tym także wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym (art. 98 § 3 k.p.c.). Obie strony niniejszego postępowania zgłosiły żądania zasądzeni na ich rzecz poniesionych kosztów od przeciwnika.

Strona powodowa żądała od pozwanej zapłaty z tytułu bezumownego korzystania z ich nieruchomości w wysokości 145.200,00 zł i usunięcia linii energetycznych z jej nieruchomości. Wobec częściowego cofnięcia pozwu (ograniczenia żądań) za zgodą pozwanego Sąd umorzył częściowo postępowanie. W tym zakresie strona powodowa również musi być uznana za stronę przegrywającą spór.

Na podstawie § 6 punkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) - Dz. U. 2002, Nr 163, póź. 1349 ze zm. minimalne wynagrodzenie pełnomocnika pozwanego wynosiło w niniejszej sprawie 3600zł. za prowadzenie sprawy w pierwszej instancji oraz 75% tej stawki za prowadzenie sprawy w postępowaniu apelacyjnym przed sądem apelacyjnym – 2.700,00zł. (§ 12). Pozwanemu należy się także zwrot uiszczonych opłat skarbowej od pełnomocnictwa - 17zł. oraz opłaty od uwzględnionej apelacji w wysokości 1.172,00 zł.

Łącznie więc Sąd obciążył powódkę obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz strony pozwanej w wysokości 7.489,00zł (pkt 2 wyroku).

/na oryginale właściwy podpis/